

Науково-дослідна діяльність Педагогічного музею України у 2014—2016 рр. та її відображення у публікаціях науковців

Міхно О.П. (Київ)

Презентовано науково-дослідну роботу науковців Педагогічного музею України з історії освіти та музеєзнавчої тематики. Результати цієї роботи відображено в 53 публікаціях: 48 статтях у фаховій педагогічній періодиці та збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, а також 5-ти книгах у видавничих серіях «Бібліофонд Педагогічного музею» та «Педагогічні републікації».

Ключові слова: науково-дослідна діяльність, Педагогічний музей України, видавничі серії, історія освіти, музеєзнавство, «Бібліофонд Педагогічного музею», «Педагогічні републікації».

Research activity of the Pedagogical Museum of Ukraine in 2014-2016 and its reflection in the publications of scientists

Mikhno O.P.

The research work of scientists of the Pedagogical Museum of Ukraine on the history of education and museum science was presented. The results of this work are reflected in 53 publications: 48 articles in the professional pedagogical periodicals and collections of materials of scientific conferences, 5 books in the publishing series "Library Fund of the Pedagogical Museum" and "Pedagogical Republications".

Key words: research activity, Pedagogical Museum of Ukraine, publishing series, history of education, museology, "Library fund of the Pedagogical Museum", "Pedagogical republications".

Провідним напрямом діяльності будь-якого музею є науково-дослідна робота, адже її результати — підґрунтя усіх інших напрямів музейної діяльності: науково-фондової, науково-експозиційної, культурно-освітньої тощо. Науково-дослідна робота співробітників Педагогічного музею України складається з профільних і музеєзнавчих досліджень. Наукові дослідження в межах профільних наук відповідають тим напрямкам наукового пошуку, які характерні для галузей науки, чий джерельний матеріал зберігає музей.

Ідеться про дослідження з історії освіти, адже у фондах Педагогічного музею України зберігаються рідкісні видання праць українських педагогів, їхні рукописи, фотоматеріали. Саме ці джерела і є основою досліджень науковців музею. Протягом 2014—2016 рр. на основі наукового опрацювання матеріалів з фондів співробітниками музею досліджувалася педагогічна спадщина таких українських та зарубіжних учених-педагогів, як Михайло Ващенко-Захарченко (1825—1912), Олександр Віреніус (1832—1910), Григорій Костюк (1899—1982), Петро Лесгафт (1837—1909), Франц Мочнік (1814—1892), Василь Сухомлинський (1918—1970), Яків Чепіга (1875—1938) та ін. Результати досліджень опубліковано у вигляді статей у фахових педагогічних журналах «Історико-педагогічний альманах», «Педагогіка і психологія», «Рідна школа», а також у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Музеєзнавчі дослідження співробітників Педагогічного музею України здійснюються у кількох напрямках: вивчення музейних предметів і колекцій, насамперед книжкових пам'яток, які входять до складу наукового об'єкта «Колекція стародруків Педагогічного музею України» (рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477—1923 рр.), що становить національне надбання; наукове проектування експозицій і виставок (створення наукової концепції виставки, тематико-структурного та тематико-експозиційного плану, художньо-дизайнерські прийоми побудови виставки); вивчення історії музейної справи, зокрема виникнення і розвитку шкільних музеїв та музеїв історії освіти; музейна педагогіка. Розглянемо кожен напрям музеєзнавчих досліджень докладніше.

Результати наукового опрацювання фондів музею публікуються у двох видавничих серіях. Так, у 2014 р. музеєм започатковано видавничу серію «Педагогічні републікації», що має на меті популяризувати і актуалізувати маловідомі або призабуті праці вчених, педагогів, освітніх діячів минулого. У цій серії опубліковано такі видання: «Михайло Кравчук. Вибрані праці. Історія і методика математики» (2014), «Григорій Гринько. Олександр Шумський: Статті. Промови. Документи» (2015), «УНДІП на сторінках педагогічних журналів 1926—1976 рр.» (2016). Всі ці видання складаються виключно з матеріалів, які зберігаються у фондах музею і востаннє публікувалися досить давно, тому майже недоступні для сучасного читача.

У 2015 р. музеєм започатковано видавничу серію «Бібліофонд Педагогічного музею», мета якої – оприлюднення результатів наукового опрацювання фондів у формі каталогів книжкових музейних колекцій. У цій серії побачили світ такі видання: каталог-путівник «Колекція «Українська дитяча книга 1885—1923 рр.» Педагогічного музею України» (2015) та каталог-путівник «Циркуляри по Київському навчальному округу у фондах Педагогічного музею України (1874—1917 рр.)» (2016).

Окрім того, наукові співробітники музею систематично беруть участь у музейних науково-практичних конференціях, виступаючи з доповідями про склад і специфіку фондів музею. Зазвичай ці доповіді публікуються у вигляді матеріалів конференцій. Наприклад, у 2015 р. науковці музею взяли участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання» (м. Київ, 7—9 квітня). Серед опублікованих матеріалів конференції — 6 статей співробітників музею, зокрема «Науковий об'єкт «Колекція стародруків Педагогічного музею України» (рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477—1923 рр.), що становить національне надбання: збереження, вивчення, популяризація» О. Міхна, «Національне надбання у Педагогічному музеї України як джерело наукових досліджень» Т. Ситнік, «Колекція «Педагогічна україніка 1842—1923 рр.» у фондах Педагогічного музею України» О. Сівкова та ін.

Серед досліджень, присвячених науковому проектуванню виставок, їх організації, аналізу функціонування, насамперед виділимо статті про виставки, які діяли в музеї у 2014—2016 рр. У публікаціях О. Міхна та В. Бондаренко висвітлено принципи створення та проаналізовано ефективність

функціонування таких виставок: «Василь Сухомлинський захищає дисертацію» (2014), «2016-й педагогічний», «В. Сухомлинський – дитячий письменник» (2015) та ін.

Значне місце у дослідженнях науковців музею займають проблеми музейної педагогіки, що відображено в статтях «Музеї навчальних закладів як осередки патріотичного виховання учнів», «Музейна педагогіка як навчальна дисципліна» Л. Гайди та «Інтерактивні методи та прийоми у Педагогічному музеї України», «Освітні проекти у Педагогічному музеї України» К. Степанович.

До музеєзнавчих відносимо і дослідження різних напрямів діяльності музею. Це статті «Реалізація місії Педагогічного музею України у видавничій діяльності» О. Міхна, «Віртуальні виставки Педагогічного музею України як спосіб популяризації видатних педагогів» Н. Кравченко, «Каталогізація у Педагогічному музеї України» Т. Полюхович та ін.

Таким чином, науково-дослідна робота науковців Педагогічного музею України у 2014—2016 рр. традиційно була зосереджена на дослідженнях з історії освіти та музеєзнавчих дослідженнях. Результати цієї роботи відображено в 53 публікаціях: 48 статтях у фаховій педагогічній періодиці та збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, а також 5-ти книгах, що побачили світ у започаткованих музеєм видавничих серіях «Бібліофонд Педагогічного музею» та «Педагогічні републікації». Всі книги та статті розміщено у вільному доступі на сайті музею <http://pmu.in.ua/> у розділі «Публікації».